

Μακεδονικά

Τόμ. 11, Αρ. 1 (1971)

Αι πέντε εκδόσεις του "Ευεργετινού"

Κωνσταντίνος Κ. Παπουλίδης

doi: [10.12681/makedonika.949](https://doi.org/10.12681/makedonika.949)

Copyright © 2014, Κωνσταντίνος Κ. Παπουλίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπουλίδης Κ. Κ. (1971). Αι πέντε εκδόσεις του "Ευεργετινού". *Μακεδονικά*, 11(1), 397–398.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.949>

ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ

ΑΙ ΠΕΝΤΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟΥ»

Εἰς παλαιότερον ἄρθρον μου ὑπεστήριξα, ὅτι αἱ ἐκδόσεις τοῦ «Εὐεργετινοῦ» εἶναι τέσσαρες καὶ ὄχι πέντε¹. Εἶναι γνωσταὶ αἱ δύο πρῶται ἐκδόσεις (Βενετία 1783, Κωνσταντινούπολις 1861) καὶ αἱ δύο τελευταῖαι (Ἀθῆναι 1901, Ἀθῆναι 1957-1966). Ἡ ἄγνωστος ἐκδοσις εἶναι ἐκείνη τῆς ὁποίας ἠμφεσβήτησα τὴν ὑπαρξίν. Πρόκειται περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἀθηνῶν τοῦ ἔτους 1900. Μὲ τὴν ἀμφισβήτησίν μου δὲν συνεφώνησεν ὁ πολὺς καὶ γνωστός εἰς τὴν ἐπιστήμην βολλανδιστῆς π. François Halkin, ὁ ὁποῖος ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἁρθροῦ μου συνέταξε συμείωμα δημοσιευθὲν εἰς τὸ περιοδικὸν «Analecta Bollandiana»². Μεταφέρω ἔνταθα τὸ σημείωμά του:

«Les cinq éditions du florilège de Paul Évêrgétinos.

Le florilège ascétique composé vers 1050 par Paul Évêrgétinos est divisé en quatre livres de cinquante chapitres chacun. Cette masse considérable d'enseignements et de récits, extraits d'auteurs spirituels, de recueils d'apophthegmes et de biographies édifiantes, a joui d'une popularité durable, qu'attestent les nombreux manuscrits parvenus jusqu'à nous [M. Richard en énumère plus de cinquante, dont vingt-cinq sont à l'Athos: «Dictionnaire de spiritualité», t. 5 (1962-64), col. 503] et les cinq éditions publiées à l'époque moderne: Venise 1783, Constantinople 1861, Athènes 1901, Athènes 1957-66. Les deux premières et les deux dernières sont bien connues. Mais celle d'Athènes 1900 vient de voir son existence résolument contestée par Constantin Papoulidis [dans «Μακεδονικά», t. 10 (1970), p. 292], qui la croit née d'une confusion avec celle de 1901.

Or cette édition de 1900, qu'on peut consulter, entre autres bibliothèques, au British Museum [General Catalogue..., Compact edition, t. 19 (New York 1967), p. 591] et dont j'ai ici un exemplaire sous les yeux, est bel et bien tout à fait différente de celle de 1901. Elle fut éditée par Démétrios G. Takos et imprimée par Athanase Delégiannēs. Les livres I et II ont une pagination continue (336 p.), tandis que les livres III et IV ont respectivement 154 et 152 p., sans compter la liste des souscripteurs et les pages de publicité.

Il n'y a donc rien à changer aux références qui figurent sous le No 1450s dans la BHG de 1957 (t. 3, p. 213)³ et dans l'«Auctarium» de 1969 (p. 309)⁴.

1. Κ. Κ. Παπouλίδης, Σύμμεικτα περὶ τῆς «Φιλοκαλίας» καὶ τοῦ «Εὐεργετινοῦ», «Μακεδονικά», τ. 10 (1970), σ. 291-293. (Ὡς γνωστόν, ἡ συλλογὴ ἀσκητικῶν ἔργων τοῦ «Εὐεργετινοῦ» ὀφείλεται εἰς τὸν μοναχὸν Παῦλον τὸν Εὐεργετινὸν καὶ τὸν Ὅσιον Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην).

2. F. Halkin, Les cinq éditions du florilège de Paul Évêrgétinos, «Analecta Bollandiana», τ. 89 (1970), σ. 264.

3. Πρόκειται περὶ τοῦ ἔργου τοῦ π. F. Halkin, Bibliotheca Hagiographica Graeca, τόμοι τρεῖς, ἐκδοσις τρίτη, Bruxelles 1957 (=Subsidia Hagiographica, ἀριθ. 8α).

4. Πρόκειται περὶ τοῦ ἔργου τοῦ π. F. Halkin, Auctarium Bibliothecae Hagiographicae Graecae, Bruxelles 1969, σσ. 388 (=Subsidia Hagiographica, ἀριθ. 47).

Πραγματικώς, ἡ ἐν λόγῳ ἔκδοσις τοῦ «Ἐυεργετινοῦ» (Ἀθήναι 1900), τὴν ὁποίαν εὐρομεν, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Γ. Τάκου «ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἐθανασίου Δεληγιάννη καὶ τιτλοφορεῖται ὡς τρίτη ἔκδοσις.

Βεβαίως καὶ ὡς τρίτη ἔκδοσις τιτλοφορεῖται καὶ ἡ ἔκδοσις τῶν Ἀθηνῶν τοῦ ἔτους 1901 ἢ γενομένη ὑπὸ τοῦ Ἀντ. Στ. Γεωργίου.

Ἀξιοσημειωτὸς εἰς τὸ θέμα μας εἶναι καὶ ἡ παρατήρησις ἢ ἀναφερομένη εἰς τὸν Πρόλογον τῆς τελευταίας ἐκδόσεως τοῦ «Ἐυεργετινοῦ»: «...Τὸ δεύτερον ἐξεδόθη, τῇ αἰτήσει καὶ γενναίᾳ συνδρομῇ τῶν ἐν τῷ Ἁγιωνύμῳ Ὅρει τοῦ Ἄθω Ὅσιων Πατέρων, εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τῶν Κ. καὶ Α. Υἱῶν Θ. Φοκαέως. Ἐν συνεχείᾳ ἐγένοντο δύο εἰσέτι ἐκδόσεις ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰ ἔτη 1900 καὶ 1901, ἡ μὲν μία ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Γ. Τάκου, ἡ δὲ ἕτέρα ὑπὸ Ἀντ. Στ. Γεωργίου. Δι' ἄγνωστα εἰς ἡμᾶς αἰτία καὶ αἱ δύο αὗται ἐκδόσεις χαρακτηρίζονται ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν τῶν ἐκάστη ὡς «τρίτη ἔκδοσις». Δὲν ἀποκλείεται λόγῳ τῆς ταυτοχρόνου σχεδὸν συνεκδόσεως νὰ εἶχεν ὁ εἰς ἐκδότης ὑπ' ὄψιν τὸν ἕτερον ἢ ἕκαστος τῶν ἐκδοτῶν νὰ ἐφιλοδόξει δι' ἑαυτὸν τὰ τρίτεια. Πάντως ἡμεῖς βάσει τῆς ἀναγραφομένης εἰς ἐκάστην ἔκδοσιν χρονολογίας, τὴν μὲν ἔκδοσιν τοῦ Δημητρίου Γ. Τάκου χαρακτηρίζομεν ὡς καλῶς τιτλοφορουμένην «τρίτην», τὴν δὲ ἔκδοσιν τοῦ Ἀντ. Στ. Γεωργίου τάττομεν τετάρτην καίτοι αὕτη ἐπιγράφεται «τρίτη»...»¹.

Ἡ παρατήρησις τοῦ π. François Halkin εἶναι σωστή· δι' ὃ καὶ τὸν εὐχαριστῶ διὰ τὴν συμπλήρωσιν εἰς τὸ ἀναφερθὲν ἄρθρον μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗΣ

DIE ERSTE TAUFMATRIKEL DER PESTER GRIECHEN (1792-1803)

Die Orthodoxen von griechischer Herkunft in Pest gehörten zu der serbischen Kirchengemeinde und wurden seit 1728 dort immatrikuliert. Im 1791 wurde die getrennte Pester griechische Kirchengemeinde gegründet. Der Taufakt hatte in der griechischen Kapelle stattgefunden, weil die Kirche erst im Jahre 1801 eingeweiht wurde.

Der erste Paroch, Evretas Bendella begann im Jahre 1792 Matrikeln zu führen. Ab 1794 setzte die Immatrikulation der zweite Paroch, Charisios Sacellion fort. Da die Kirchenbücher unordentlich und ziemlich unlesbar geführt worden waren, schrieb der dritte Priester, Theodor Hadschi Georgiu im Jahre 1803 die Matrikeln ab. Wir haben ihm zu danken, dass sich die Angaben erhielten haben.

Die drei Matrikeln: Sterbe- ,Herats- und Geburtsregister beginnen mit den Angaben der alten Kirchenbücher und danach folgen die neueren Immatrikulationen von Jahren 1803-1871. Diese griechisch geschriebenen, an einigen Stellen schwer lesbaren Matrikeln befinden sich in der Budapester Kirchengemeinde der ungarischen Orthodoxen.

Im folgenden werden die Angaben des ersten, abgeschriebenen Taufbuches in alphabetischer Ordnung mitgeteilt. Zwischen den Jahren 1792-1803 wurden in dem Taufbuch 176 Personen immatrikuliert. Diese Taufmatrikel enthält vor allem die Namen der Getauften. Es geht daraus hervor, dass damals die beliebtesten Männernamen Demetrios, Georg. Alexander, Konstantin, Johannes, Michael, Theodor, Naum und die meistverbreiteten Frauen-

1. Ἐυεργετινὸς ἦτοι συναγωγῆ..., ἔκδοσις πέμπτη..., ὑπὸ Βικτωροῦ Ματθαίου..., τόμος πρῶτος..., Ἀθήναι 1957, σ. 9.